

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-409-2-50>

**HISTORICAL AND LEGAL CHARACTERISTICS
OF THE ACTIVITIES OF THE NATIONAL COUNCIL
ON TELEVISION AND RADIO BROADCASTING**

**ІСТОРИКО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ДІЯЛЬНОСТІ
НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ З ПИТАНЬ ТЕЛЕБАЧЕННЯ
ТА РАДІОМОВЛЕННЯ**

Milinchuk S. V.

*External Postgraduate Student at the
Department of Constitutional and
Administrative Law,
Zaporizhzhia National University
Zaporizhzhia, Ukraine*

Мілінчук С. В.

*здобувач кафедри конституційного
та адміністративного права
Запорізького національного
університету
м. Запоріжжя, Україна*

Історія становлення функціонування Національної ради з питань телебачення та радіомовлення може бути охарактеризована через ряд етапів.

Першим етапом, на якому відбулось ухвалення Закону України «Про телебачення і радіомовлення» [1], де було визначено необхідність створення в Україні державного регуляторного та наглядового органу в системі електронних ЗМІ – Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення. Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення була функціонально визначена як орган виконавчої влади, що здійснює державну політику ліцензування телерадіомовлення, відповідає за раціональне використання радіочастотного ресурсу держави, бере участь у реалізації державної політики у телерадіоінформаційній сфері та здійснює контроль за дотриманням телерадіоорганізаціями ліцензійних умов і норм чинного законодавства.

Другий етап історії Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення починається із розробки та прийняття 15 грудня 1994 року Верховною Радою України нового Тимчасове положення про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення, яке діяло до набрання чинності окремого закону, а також обрання персонального її складу.

Третій етап історії розвитку Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення пов'язується із розробкою профільного законодавчого акту. 23 вересня 1997 року набув чинності Закон України «Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення», який розширив її повноваження, чітко окреслив завдання та функції, запровадив нову процедуру формування цього органу, де було на законодавчому рівні закріплено, що чотири члени Національної ради призначаються Верховною Радою України і ще чотири – Президентом України [1]. Зокрема, у статті 1 Закону України «Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення» було зазначено, що Національна рада є конституційним, постійно діючим колегіальним органом, метою діяльності якого є нагляд за дотриманням законів України у сфері телерадіомовлення, а також здійснення регуляторних повноважень, передбачених цими законами. Було встановлено, що Національна рада прирівнюється до першого рівня державних органів, визначених Законом України «Про державну службу» [1].

Наступний етап пов'язується із діджиталізацією публічно-управлінських відносин, що, зокрема, виявилось у створенні власної інтернет-сторінки Національної ради з питань телебачення та радіомовлення у 2001 року. Національною радою було розроблено і затверджено низку важливих нормативних документів із ліцензування та контролю за дотриманням телерадіоорганізаціями нормативного законодавства; розпочався активний процес ліцензування кабельного, супутникового, супутниково-кабельного телемовлення; розширено мережі мовлення телерадіоорганізацій. 18 червня 2003 року Рішенням Національної ради № 781 запроваджено візуальні позначки класифікації відеопродукції, розрахованої на різні вікові категорії глядачів [3]. Впродовж даного етапу було затверджено ряд рішень Національної ради щодо обігу інформації.

Наступний етап розпочався із ухвалення 1 березня 2006 року нової редакції Закону України «Про телебачення і радіомовлення» (3317-IV), який зокрема передбачав ліцензування провайдерів програмної послуги та вводив обов'язкові обсяги на ведення мовлення державною мовою. Так, для загальнонаціональних мовників частка ефірного часу, коли мовлення ведеться українською мовою, мала становити не менше 75 відсотків загального обсягу добового мовлення [4].

Починаючи із 2014 року до 2023 року необхідно виділити наступний етап розвитку Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, що характеризується як процесами подолання

шкідливих наслідків інформаційної війни, що активно ведеться країною-агресором на території України, але і визначається запровадження інструментів із врегулювання діяльності електронних медіа, чия соціальна роль безумовно набуває вирішального значення у формуванні громадської думки [5].

Отже, здійснений контент-аналіз розвитку Національної ради дозволяє виокремити такі етапи : 1) з 21 грудня 1993 року до 1 серпня 1994 року – коли відбулось започаткування проблематики функціонування спеціального уповноваженого органу з питань контролю за діяльністю засобів масової інформації, а саме: телебачення та радіомовлення; 2) 15 грудня 1994 року до 28 червня 1996 року, коли було ухвалено Конституцію України, де було встановлено порядок обрання Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення; 3) з 28 червня 1996 року до 2001 року, коли Національна рада стала членом Європейської платформи регуляторних органів (EPRA), до складу якої входять регуляторні органи більшості країн Європи; 4) з 2001 року по 2006 рік – впродовж даного етапу Національною радою було розроблено і затверджено низку важливих нормативних документів із ліцензування та контролю за дотриманням телерадіоорганізаціями норм чинного законодавства; розпочався активний процес ліцензування кабельного, супутникового, супутниково-кабельного телемовлення; розширено мережі мовлення телерадіоорганізацій; 5) з 2006 року по 2014 рік – впродовж якого Національна рада ухвалює ряд рішень, спрямованих на забезпечення ефективності захисту права на свободу думки у його співвідношенні із правами у сфері інтелектуальної власності; 5) з 2014 року до 2023 рік – етап розвитку Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, що характеризується як процесами подолання шкідливих наслідків інформаційної війни, що активно ведеться країною-агресором на території України, але і визначається запровадження інструментів із врегулювання діяльності електронних медіа, чия соціальна роль безумовно набуває вирішального значення у формуванні громадської думки; 6) сучасний етап розвитку пов'язується із ухваленням 13 грудня 2022 року Закону України «Про медіа», де одним із положень стало закріплення вимог про ліцензування не лише засобів телебачення та радіомовлення, але і друкованих засобів масової інформації, онлайн-засобів масової інформації тощо.

Література:

1. Про телебачення і радіомовлення: Закон України від 21 грудня 1993 року № 3759-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3759-12#Text> (втратив чинність).
2. Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення : Закон України від 23 вересня 1997 року № 538/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/538/97-вр#Text> (втратив чинність).
3. Про затвердження Системи візуальних позначок класифікації кіновідеопродукції залежно від аудиторії, на яку вона розрахована: рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення від 18.06.2003 № 781. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0781295-03/print> (втратило чинність).
4. European Convention on Transfrontier Television. Strasbourg, 5.V.1989. URL: <https://rm.coe.int/168007b0d8>
5. Історія і статус. Національна рада з питань телебачення та радіомовлення. URL: <https://webportal.nrada.gov.ua/pro-natsionalnu-radu/>